

KAREL ŠKRÉTA. POZNÁMKY Z ITALSKÝCH ARCHIVŮ*

Jana Zapletalová, Univerzita Palackého v Olomouci

Studium dokladů o působení Karla Škréty na území dnešní Itálie se trochu podobá hledání jehly v kupce sena. Je otázka, kde vůbec začít a čeho se chytit. Informace o Škrétově italském pobytu jsou navzdory úsilí mnoha historiků umění a především Jaromíra Neumanna, omezených ve svých bádáních dřívějšími možnostmi studovat v zahraničí, stále více než skromné a faktograficky spočívají takřka výlučně na Sandrartově medailonu pražského malíře.¹ Karel Škréta pobýval v Itálii přibližně mezi let 1630–1635, kdy podle Sandrartových slov navštívil Benátky, Bolognu, Florencii a Řím. V této době se Škréta musel seznámit s velmi rozsáhlou škálou malířských projevů starších i soudobých umělců a jejich děl. Ze zkušeností z italské cesty pak čerpal inspiraci po následujících desetiletích, jak to dokládají jeho nesčetné práce.

Studie nabízí několik drobných dokladů o působení Karla Škréty staršího i mladšího v Itálii. Následující odstavce nejsou výsledkem systematického studia italského období Karla Škréty. Vznikly nahodile při práci na jiném tématu a bez snahy o komplexní postižení celé problematiky. Navzdory tomu doufám, že tyto krátké, nesourodé texty alespoň částečně obohatí stávající znalosti o tomto malíři a jeho synovi, a pomohou tak dalším badatelům v jejich práci.

Inventář Michiela Pietry

V domě jistého Michiela Pietry v Benátkách se nacházely dva Škrétovy obrazy s námětem Adama a Evy, jak dokládá inventář Pietrovoy pozůstalosti sepsaný ve dnech 5. a 6. dubna 1656. Soupis nechala pořídit vdova Nadalina Pietra po manželově smrti.²

Inventář Pietrovoy pozůstalosti, který je dnes uložený ve státním archivu v Benátkách,³ přepsal a poprvé vydal Cesare Augusto Levi roku 1900. S odstupem několika desetiletí jej po provedení revizí publikovala Simona Savini Branca.⁴ Jak se následně ukázalo, Leviho knihu měl v ruce již Jaromír Neumann při psaní Škrétovy monografie roku 1974. Jaromír Neumann stručně zmínil, že v Benátkách

---

* Práce vznikla díky podpoře výzkumného záměru *Morava a svět. Umění v otevřeném multikulturním prostoru* (MSM 6198959225).

¹ Joachim von Sandrart, *L'academia Todesca della Architettura Scultura et Pittura, oder Teutsche Academie der Edlen Bau-, Bild- und Mahlerey-Künste, ecc.* I, první část, Nürnberg 1675. – Idem, *Der Teutschen Academie zweyter Theil, Von der alt- und neuberühmten Egyptischen, Griechischen, Römischen, Italiänischen, Hoch- und Nieder-Teutschen Bau- Bild und Mahlerey-Künstlere Lob und Leben*, Nürnberg 1675. – Idem, *Der Teutschen Academie zweyter und letzter Haupt-Theil*, Nürnberg 1679. – Idem, *Academia nobilissimae Artis pictoriae, sive de veris et genuinis...*, Norimbergae 1683. K italskému Škrétovu pobytu z poslední doby především Lubomír Konečný, Sylva Dobalová, Ladislav Daniel a Petra Zelenková, nejnověji Jana Zapletalová, Škréta, Sandrart, Oretti: poznámka ke Škrétovu působení v Itálii, *Umění* LVII, 2009, č. 4, s. 398–402 (včetně odkazů na uvedené autory a předchozí literaturu).

² *Inventario de mobilij, ori, argenti et altro di ragion dell'heredità del quondam Don Michiel Pietra ritrovati nella casa della già sua solita habitation posta in contrà dei Santi Apostoli in calle Larga fatto per me Marc'Antonio Rosetti nodaro all'offitio di... dal 5 april 1656.*

³ Venezia, Archivio di Stato di Venezia, Giudici di Petizion, Inventari, Busta 366, svazek 11, f. 7v.

⁴ Cesare Augusto Levi, *Le collezioni veneziane d'arte e d'antichità dal secolo XIV ai nostri giorni* II, Venezia 1900, s. 21. – Simona Savini Branca, *Il collezionismo veneziano nel Seicento*, Padova 1965, s. 137.

existoval jeden Škrétův obraz tohoto námětu ve sbírce Michaela Spietry.⁵ Více se však malbou ani osobou sběratele nezaobíral.

Inventář Pietrovy (nikoli Spietrovy) sbírky byl pořízen s velkou pečlivostí a na rozdíl od řady jiných soupisů pozůstalostí s přesností specifikuje každý obraz. Kde je to možné, uvádí rovněž jméno malíře. Jak lze vyrozumět z inventáře, Michiele Pietra trvale bydlel v Benátkách v „*contrà dei Santi Apostoli in calle Larga*“.⁶ V tomto domě zřejmě nemalých rozměrů Pietra přechovával poměrně bohatou a kvalitní obrazovou sbírku sestávající z více než tří set obrazů. Malby se podle údajů z inventáře nacházely v portiku, ve čtyřech místnostech domu, na půdě, v pracovně a v dílně. Od Škréty pocházely dva obrazy, nikoli jedna malba. Byly umístěny každá v jiné místnosti: první malba „*In un camerin contiguo a detta Camera*“, kde je jmenován „*Uno Adamo, et Eva di Carlo Creta*“, druhý Škrétův obraz vedený pod záznamem „*Un Adamo et Eva di ma[no] di Carlo Creta*“ se v roce Michielovy smrti nacházel „*In una camera contigua al sopradetto camerino*“.⁷ V obou případech je sice jmenován „*Carlo Creta*“, nelze však být na pochybách, že se jednalo o Karla Škrétu. Škrétovo jméno bývalo v Itálii používáno především v podobě přizpůsobené italštině „*Carlo Scretà*“, nalezneme však i jiné tvary, mezi něž lze zařadit rovněž „*Carla Cretu*“.

O vlastníkově těchto dvou Škrétových obrazů, Michiele Pietrovi, jsme dosud měli k dispozici pouze velmi skromné informace,⁸ zakládající se na drobných zmínkách benátských historiografů a několika nových údajích, které v nedávno publikované studii o benátském sběratelství přinesla historička ekonomie Isabella Cecchini, jež analyzovala v rámci rozboru dochovaných benátských inventářů uměleckých děl charakter a složení Pietrovy pozůstalosti.⁹ Carlo Ridolfi jmenuje Pietru ve svých *Maraviglie* dvakrát, a to jako malíře a sběratele. Přesto mu však nevěnuje vlastní katalogové heslo. Poprvé jej zmiňuje v souvislosti s nákupem jednoho obrazu Parise Bordona, v druhém případě jako majitele plátna Giovanniho Antonia Fasola.¹⁰ Marco Boschini uvádí jeden Pietrův obraz *Krista se sv. Diegem a dalšími svěťci* v benátském Spedale de' Mendicanti.¹¹

Podobnost jména Michiela Pietry s Pietrem Michielem, básníkem a literátem z blízkého okruhu Giovana Francesca Loredana a jeho *Accademia degli Incogniti*, ke které náležel jak Michiel, tak Škrétův portrétista Tiberio Tinelli i Alessandro Berardelli, autor veršů napsaných na zadní straně

⁵ Jaromír Neumann, *Karel Škréta 1610–1674*, Praha 1974, s. 8, 19. – Idem, *Škrétové. Karel Škréta a jeho syn*, Praha 2000, s. 9.

⁶ *Inventario* (pozn. 2). – Savini Branca (pozn. 4), s. 134.

⁷ *Inventario* (pozn. 2), f. 6v.

⁸ Heslo Pietra, Michele, in: Ulrich Thieme – Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler*, 27. díl, Leipzig 1933, s. 10.

⁹ Isabella Cecchini, *Al servizio dei collezionisti. La professionalizzazione nel commercio di dipinti a Venezia in età moderna e il ruolo delle botteghe*, in: Bernard Aikema – Rosella Lauber – Max Seidel (edd.), *Il collezionismo a Venezia e nel Veneto ai tempi della Serenissima*, Venezia 2005, s. 151–172. – Isabella Cecchini, *I modi della circolazione dei dipinti*, in: Linda Borean – Stefania Mason, *Il collezionismo d'arte a Venezia. Il Seicento*, Venezia 2007, s. 141–165, zvl. s. 158.

¹⁰ Carlo Ridolfi, *Le maraviglie dell'arte ovvero le vite degli illustri pittori veneti e dello stato*, ed. Detlev von Hadeln, Berlin 1914, 1. díl, s. 234, 2. díl, s. 230. Následně také Carlo Donzelli – Giuseppe Maria Pilo, *I pittori del Seicento veneto*, Firenze 1967, s. 331.

¹¹ Marco Boschini, *Descrizione di tutte le pubbliche pitture della città di Venezia e Isole corconvicine: O sia Rinnovazione delle Ricche Minere di Marco Boschni colla aggiunta di tutte le opere, che uscirono dal 1674 sino al presente 1733*, Venezia 1733 (první vydání 1674), s. 256. Tento obraz cituje rovněž Orlandi (Pellegrino Antonio Orlandi, *Abecedario pittorico dei professori più illustri in pittura, scultura, e architettura, ... accresciuta fino all'anno 1775*, Firenze 1788, s. 946). – Giulio Bolaffi (ed.), *Dizionario enciclopedico Bolaffi dei pittori e degli incisori italiani dall'XI al XX secolo X*, Torino 1975, s. 49.

Škrétovy podobizny, je jen otázkou náhody.¹² Navzdory tomu, že se Škrétovo jméno neobjevuje na seznamu akademiků (je třeba mít na mysli, že tyto seznamy pocházejí až z let 1635, 1641, 1645 a 1647)¹³, lze předpokládat, že pražský malíř byl během svého benátského pobytu bez pochyby v přímém kontaktu s touto akademií nebo alespoň ve styku s jejími jednotlivými členy.

S odstupem několika desetiletí, roku 1702, byl pořízen druhý inventář této sbírky, bohužel už jen její části z majetku Pietrova syna Gerolama.¹⁴ Tento druhý seznam vyhotovený opět *post mortem* dokumentuje 134 obrazů z portiku a dvou přilehlých místností. Seznam již vypouští informace o autorech obrazů, přesto můžeme s určitostí konstatovat, že se obě Škrétovy malby již v té době ve sbírce nenacházely. Ze srovnání obou inventářů vychází najevo, že kvalitní obrazy se rozprodaly a ve sbírce zůstaly povětšinou portréty, které, nepocházely-li z ruky nějakého mistra, nebyly obchodně tak přitažlivým artiklem.

Po Gerolamově smrti uplatňovalo nároky na dědictví několik vzdálených příbuzných. Současný nález záznamů z právních pří vrhl nové světlo na osobu malíře a sběratele Michiela Pietry. Pietra se narodil roku 1598¹⁵ a původně se jmenoval Michiel Steiner, neboť byl z otcovy strany německého původu (italské příjmení Pietra je volným překladem německého Steiner). Ve všech známých dokumentech se uvádí jako „*Pietra pittor*“. Roku 1655, kdy Pietra zemřel, dosáhl věku padesáti osmi let¹⁶ a v calle Larga při farnosti SS. Apostoli sídlil nejpozději od roku 1632,¹⁷ tedy v období, kdy přibližně o jedno desetiletí mladší Karel Škréta pobýval v Benátkách. Ve své závěti Pietra obširně popsal, jak mají naložit s uměleckou sbírkou po jeho smrti. Počítal s tím, že obrazy přijdou prodat, a proto píše: „... *si Dio mi darà tempo faro un aventario di tuti li quadri mi propri si novi chome vecchi con il suo prezo [...] che si potrano vender a chavar il dinaro et da questo aventario si potra veder apreso pocho la suma del dinaro che valerano et nel isteso aventario sarano dipenati chon qualche sengio quelli che io in vita avevo venduti.*“¹⁸

Jak můžeme usuzovat z přesnosti zachovaného inventáře Pietrovy sbírky, malíř stihl za života zamýšlený soupis pořídit. Městský notář a autor soupisu pozůstalosti, Marc'Antonio Rosetti, by byl jako úředník jen stěží schopen znaleckých posudků, které takový soupis uměleckých děl bezpochyby vyžadoval. Skutečnost, že existující inventář Pietrovy sbírky se zakládal (a patrně byl pouze jeho

¹² Z posledních studií na toto téma srov. Monica Miato, *L'Accademia degli Incogniti di Giovan Francesco Loredan Venezia (1630–1661)*, Firenze 1998. – Tiziana Menegatti, „*Ex ignoto notus*“. *Bibliografia delle opere a stampa del Principe degli Incogniti: Giovan Francesco Loredano*, Padova 2000.

¹³ Monica Miato, *L'Accademia degli Incogniti di Giovan Francesco Loredan Venezia (1630–1661)*, Firenze 1998, seznam akademiků excerptován na s. 237–244.

¹⁴ Venezia, Archivio degli Istituti di Ricovero e di Educazione di Venezia (IRE), fond Zitelle, E 41, svazek 1, f. 39–41, inventář z roku 1702, *Inventario di tuti li quadri, mobili, et altro si ritrova nella casa del q. Sig. Girolamo Pietra morto in contrà di San Felice in Calle del Forno*. Na existenci inventáře poprvé upozornila Isabella Cecchiniová (pozn. 9), s. 171, pozn. 84.

¹⁵ Byl pokřtěn 10. září 1598 v Benátkách již jako Michiel Pietra, jako syn Bolfarda Steinera působícího v Benátkách při Fondaco dei Tedeschi [Venezia, IRE (pozn. 14), E 41, svazek 1, různé dokumenty].

¹⁶ Podle Isabelly Cecchiniové Pietra zemřel v dubnu 1656. V této době byl ovšem pořízen pouze inventář. Pietra zesnul 22. prosince 1655 [Venezia, IRE (pozn. 14), E 41, svazek 1, různé dokumenty]. Dne 1. března 1656 se Cristoforo Orsetti zřekl odpovědnosti vykonat vůli zemřelého (Venezia, Archivio di Stato, archivio notarile, atti, notář Girolamo Pahanuzzi, karton 10919, 1r, v).

¹⁷ Dokumentován jako „*Michiel pittor*“. Srov. Venezia, Archivio di Stato, Provveditori alla Sanità, Anagrafi, rok 1633, karton 568 [nikoli 586, jak omylem uvádí článek Isabelly Cecchiniové (pozn. 9), s. 171, pozn. 85], parrocchia di SS. Apostoli.

¹⁸ Závěť sepsal roku 1647, Venezia, Archivio di Stato, fond Testamenti, notář Gaspare Acerbi, karton 1146, testament č. 265, závěť Michiela Pietry [zkrácená verze testamentu viz Venezia, IRE (pozn. 14), E 41, svazek 1, různé dokumenty].

přepisem) na soupisu malíře samého, dodává na důvěryhodnosti i informacím o existenci dvou Škrétových obrazů v této sbírce.

Vzhledem k rané dataci inventáře Pietrovoy pozůstalosti, který je vzdálen od Škrétova benátského pobytu pouhých dvě desetiletí, nelze vyloučit, že oba obrazy byly původně vytvořeny pro sbírku tohoto malíře a sběratele německého původu anebo v nějaké souvislosti s ním. Otázky možného vztahu Michiela Pietry s tehdy jen o něco mladším Karlem Škrétou, provenience obou obrazů, které mohly vzniknout přímo pro tohoto sběratele, v jeho dílně nebo na jeho objednávku, zůstávají prozatím nevyjasněné.

Inventář Giovanniho Pietra Cortoniho

Dalším Škrétovým obrazem pocházejícím z období malířovy italské cesty, o němž jsme zpraveni pouze díky starým rukopisným inventářům soukromých sbírek, představuje „*Tripudio di giocatori*“ z veronské kolekce Giovanniho Pietra Cortoniho.

Shodou okolností byl inventář této sbírky pořízen ve stejném roce jako výše zmíněný soupis pozůstalosti Michiela Pietry, tedy roku 1656, kdy Giovanni Pietro Cortona odešel na onen svět a zanechal po sobě velmi bohatou uměleckou sbírku čítající originály Tiziana, Tintoretta, Reniho, Veroneseho, Raffaella, Correggia ad. Inventář Cortonovy pozůstalosti se zachoval ve dvou opisech: ve státním archivu v Modeně a ve fondu Azzolino v Biblioteca Planettiana v Jesi. Záznam o Škrétově malbě z verze z Jesi, uvádějící u všech obrazů rovněž rozměry po sejmutí rámu, zní následovně: „*Carlo Scretta pezzi uno - n.º 1 Tripudio di giocatori, Largo P. 5 o 4 alto P. 3 o 1.*“¹⁹ Co přesně obraz znázorňoval, není jisté. Označení inventáře bychom mohli překládat jako *jasot hráčů* nebo *tanec, rej hráčů*, mohlo se však jednat jak o hráče karet nebo jiné stolní hry, tak i o nějaké benátské dobové hry nebo slavnosti. Obraz dosahoval přibližně rozměrů 183 x 105 cm.²⁰

Giovanni Pietro Cortoni (nebo také Curtoni) působil jako advokát ve Veroně. Vlastnil obrazovou sbírku čítající přibližně na dvě stě maleb vesměs od nejvýznamnějších mistrů, mezi nimiž také dva Sprangerovy obrazy nebo šest Rottenhammerových maleb.²¹ Cortoni svou obrazovou galerii formoval od roku 1625 a jak víme, již o dvanáct let později byla sbírka pověstná.²² Carlo Ridolfi věnoval tomuto sběrateli a jeho kolekci hned několik stran ve svých *Maraviglie*.²³ Středem Cortoniho sběratelského zájmu byli především benátská umělci, nemalé zastoupení zde našli také flámští umělci.

¹⁹ Itálie, Jesi, Biblioteca Comunale Planettiana, Archivio Azzolino, karton 206, svazek 3, nefoliováno (f. 2v). *Inventario delle pitture del quondam Ecc.mo Sig. Dott. Gio. Pietro Cortoni di Verona con la misura della larghezza, et lunghezza di ciascun pezzo levata senza le cornici; ma dalla pura luce del quadro compresovi il solo filetto d'oro, di diversi Ecc.mi pittori, al mantenimento de' quali non si obliiga dependendo ciò dall'opinione di chi lo giudica.*

²⁰ Při přepočtu jsme vycházeli z informace, že veronská stopa měřila 34,29 cm, 1 once 2,85 cm.

²¹ Šlo o Sprangerovu malbu *Spasitele a Portrét nejmenovaného lékaře* [viz Inventář Jesi (pozn. 19)].

²² Ke Cortonovi a sběratelství ve Veroně v 17. století srov. také Lanfranco Franzoni, *Il collezionismo dal Cinquecento all'Ottocento*, in: Gian Paolo Marchi (ed.), *Cultura e vita civile a Verona. Uomini e istituzioni dall'epoca carolingia al Risorgimento*, Verona 1979, s. 597–656. – Krysztóf Pomian, *Collezionisti, amatori e curiosi. Parigi – Venezia XVI – XVIII secolo*, Milano 1989.

²³ Carlo Ridolfi, *Le Maraviglie dell'arte ovvero le vite degli illustri pittori veneti e dello stato, edizione seconda corretta ed arricchita d'annotazioni II*, Padova 1837, s. 303–309, 314, 372.

Po Cortonově smrti se o sbírku ucházelo několik kupců, mezi nimiž modenský vévoda František I. a rovněž švédská královna Kristýna.²⁴ Sbíрку se však nakonec podařilo odkoupit roku 1668 mirandolskému vévodovi Alessandrovi II. Picovi, který ji umístil v severním křídle svého paláce v Mirandole. Poslední zástupce tohoto rodu, Francesco Maria, sbírku převezl do Bologne, kde ji následně na počátku 18. století rozprodal.²⁵

Karel Škréta starší v Římě

Karel Škréta nebydlel v Římě s Johannem Wilhelmem Baurem, jak předpokládali někteří starší autoři studií o Škrétovi ani ve stejné farnosti.²⁶ Wilhelma Baura dokumentují římské archivy v letech 1633 i 1634 ve farnosti San Lorenzo in Lucina, pokaždé však v jiné ulici.²⁷ V archivu římské Accademie di San Luca existuje jeden nedatovaný seznam záalpských umělců uvádějící rovněž jejich římské bydliště.²⁸ Vzhledem ke skutečnosti, že list obsahuje jméno Joachima von Sandrarta, pobývajícího tou dobou s několika dalšími malíři v paláci Giustiniani, můžeme seznam datovat přibližně do třicátých let 17. století. Ve spodní části listu se píše: „*Carlo con doy altrj Todeschy al vicolo de S. Jacomo per il Babuino.*“ Podle výčtu záalpských umělců Schilderbentu, kteří bydleli v Římě, to mohli být následující umělci: Carolus van Dale, alias Pyramus, Carel Dujardin (du Jardin), alias Bockbaert a Carel de Vogelaar, alias Distelbloem. O prvním jmenovaném víme, že v Římě prodléval kolem roku 1670, zbývající dva se narodili až později, a to roku 1622, respektive 1658.²⁹ Kromě toho ze zápisu vysvítá, že rovněž zmíněný Carlo byl německého původu. Velmi opatrně se tedy nabízí možnost, že mohlo jít o Karla Škréta. Zmíněná ulička San Giacomo, vedoucí k ulici Babuino, ve třicátých letech 17. století patřila pod farní správu kostela Santa Maria del Popolo, čtvrti hustě obydlené umělci a přiléhající k farnosti San Lorenzo in Lucina. *Stati delle anime* této farnosti z roku 1634 uvádějí v jednom z domů dodnes existující uličky San Giacomo kolmo nasedající k ulici Babuino tyto obyvatele: *Com[municato] Francesco cuchiero / Com[municato] Scretto / Com[municato] Un'altro homo.*³⁰ Vzhledem k velké podobnosti písmen *L* a *S* však rukopis farních záznamů nevyklučuje ani čtení „*Loreto*“, a nabádá tudíž k obezřetnosti závěrů.

²⁴ K zájmu Kristýny o nákup Cortoniho sbírky viz Tomaso Montanari, Cristina di Svezia, il cardinale Azzolino e il mercato veronese, *Ricerche di Storia dell'Arte* 54, listopad 1994, s. 25–52. Vyjednávání o nákupu zprostředkovala kardinál Decio Azzolino. Přes něj se dostal inventář Cortoniho sbírky do fondu Azzolino v Jesi. Usilovali současně o nákup veronské sbírky Muselli.

²⁵ Ke stručné historii osudů sbírky viz Giuseppe Campori, *Raccolta di cataloghi ed inventarii inediti di quadri, statue, disegni, bronzi, dorerie, smalti, medaglie, avorii, etc. Dal secolo XV al secolo XIX*, Modena 1870, s. 192–202. Zde také publikována modenská verze inventáře.

²⁶ Arnold Houbraken, *De groote schouburgh der nederlantsche Konstschilders en Schilderessen II*, Maastricht 1944, p. 113–114, (německý zkrácený překlad: *Arnold Houbraken's Grosse Schouburgh der niederländischen Maler und Malerinnen*, übersetzt von Alfred von Wurzbach, Quellenschriften für Kunstgeschichte II, Wien 1880, s. 220). – Jean-Baptiste Descamps, *La vie des peintres flamands, allemands et hollandois II*, Genève 1972 (anastatické vydání edice Paris 1754), s. 365. – Gustav Pazaurek, *Carl Scretta (1610–1674). Ein Beitrag zur Kunstgeschichte des XVII. Jahrhunderts*, Prag 1889, s. 24. – Bergner – Herain, s. 2. Zmínění autoři vycházeli evidentně z údaje Arnolda Houbrackena, *Grosse Schouburgh...*, kde se píše: „*Dieser hat mit dem berühmten Willem Bauwer dem geschickten und geistreichen Miniaturmaler lange in Italien gelebt.*“ (cit. Pavel Bergner – Jan Herain, *Karel Škréta*, Praha 1910, s. 2, pozn. 1).

²⁷ Rok 1633: Roma, Archivio Storico del Vicariato di Roma, San Lorenzo in Lucina, stati delle anime, 1633, f. 24 (ulice Croce, po levé straně): *Guglielmo Paur*. Rok 1634: Roma, Archivio Storico del Vicariato di Roma, San Lorenzo in Lucina, stati delle anime, 1634, f. 28 (ulice Vittoria, po pravé straně): *Guglielmo Paur pittore*.

²⁸ Roma, Accademia di San Luca, Archivio storico, karton 69, f. 104.

²⁹ Vyšli jsme ze seznamu záalpských umělců činných v Římě: G. J. Hoogewerff, *De bentvueghels*, 'S-Gravenhage 1952.

³⁰ Roma, Archivio Storico del Vicariato di Roma, Santa Maria del Popolo, stati delle anime, 1634, f. 14r (Descriptio animarum parochiae S. M. de Populo sub anno Dni 1634).

Karel Škréta mladší

Godefridus Joannes Hoogewerff vydal roku 1943 seznamy nizozemských umělců činných v Římě v rozmezí let 1600–1725, které pořídil na základě studia římských farních archivů. V rámci farnosti San Lorenzo in Lucina uvedl roku 1673 malíře jménem „*Carlo Scietà*“, který měl společně s „*Danielem Ersem*“ v tomto roce z Říma odjet.³¹ G. J. Hoogewerff malíře identifikoval jako jistého *Aarse* a *Scheetu*. Tato velmi užitečná Hoogewerffova práce nebyla neznámá Jaromíru Neumannovi, který onoho „*Scietu*“ ztotožnil s Karlem Škrétou mladším. Jaromír Neumann se však omezil na toto konstatování, neboť patrně neměl možnost dostat se do římských archivů.³²

Následná archivní práce potvrdila Neumannovu hypotézu, že běží o Karla Škrétu. Srovnání Hoogewerffova přepisu s originální listinou ukázalo, že výraz „*partito*“ (nikoli „*partiti*“, jak uvádí Hoogewerff) se vztahuje pouze ke Škrétovu spolubydlícímu.³³ Karel Škréta zůstal v tomto roce v Římě, kde strávil i oba nadcházející roky, jak to nově potvrzují další bádání v římských archivech. Tento záhadný Škrétův spolubydlící, malíř Daniele Ers, představuje podle našeho názoru Daniela Heinze, vnuka rudolfínského malíře Josefa Heintze a syna v Itálii naturalizovaného Josefa Heintze mladšího, nazývaného rovněž Giuseppe Heintz, Enzo nebo Ens. Tuto hypotézu potvrzuje originál archiválie, v jejímž přepisu Hoogewerff mylně zaměnil písmeno „n“ za „r“.

Podle Jaromíra Neumanna se Karel Škréta mladší zdržel v Itálii pouze v roce 1673, neboť píše: „*Karel Škréta mladší se aktivně podílel na práci svého otce předtím, než r. 1673 odjel načas do Itálie, a také v posledním roce otcova života, kdy byl opět v Praze.*“³⁴ Dále píše: „*Průkazným dokladem pro to je obraz Obětování Panny Marie v mariánském kostele ve Staré Boleslavi z posledního roku umělcova života.*“ Jaromír Neumann tento obraz podrobuje stylové analýze a dochází k přesvědčení, že „*rozpracovaný obraz byl dovršen z velké části synem*“. Tento závěr se však rozchází s nově zjištěnými údaji, že Karel Škréta mladší pobýval v Římě až do roku 1675.

Škrétovo jméno zaznamenávají *stati delle anime* římského kostela Sant'Andrea delle Fratte v letech 1674 i 1675. Škréta bydlel po oba dva roky ve čtvrti *Isola Toscanella* v ulici San Felice v domě číslo pět spolu s několika Francouzi a dalšími umělci. Mezi Škrétovi nejbližší spolubydlící, s nimiž sdílel stejnou adresu, patřil francouzský malíř Jean Champagne (1631–1681), François Spierre (1639–1681) nebo Němec Nicolas Bernard.³⁵

Pakliže se prokáže podíl Karla Škréty mladšího na realizaci malby *Obětování Panny Marie*, bude nutné přehodnotit situaci a zvážit dataci tohoto plátna. Obdobný nesoulad se v důsledku nových zjištění archivních bádání v Římě otevírá rovněž nad malbou *Kalvárie* objednané v první polovině roku

³¹ Godefridus Joannes Hoogewerff, *Nederlandsche Kunstenaars te Rome (1600–1725). Uittreksels uit de parochiale archieven*, 'S-Gravenhage 1943, s. 150.

³² Neumann, *Škrétové* (pozn. 5), s. 133. Autor bohužel neuvádí, odkud tyto informace čerpal. Jako pravděpodobné se jeví, že použil tzv. *Schede Noack*, rukopisný lístkový katalog Friedricha Noacka (originál uložen v Biblioteca Hertziana v Římě). Odtud mohl Neumann získat i informaci o Škrétově pobytu při Sant'Andrea delle Fratte.

³³ Roma, Archivio Storico del Vicariato di Roma, San Lorenzo in Lucina, Stati delle anime, anno 1673, f. 88, Vicolo del Bottino.

³⁴ Neumann, *Škrétové* (pozn. 5), s. 135.

³⁵ Roma, Archivio Storico del Vicariato di Roma, Sant'Andrea delle Fratte, Stati delle anime, anno 1674, f. 227. – Roma, Archivio Storico del Vicariato di Roma, Sant'Andrea delle Fratte, Stati delle anime, anno 1675, f. 23

1674 pro refektář františkánského kláštera na Novém Městě v Praze, na které Neumann taktéž předpokládá podíl Škréty mladšího.

Jak uvádějí recentní studie i starší práce, Karel Škréta mladší se narodil roku 1646.³⁶

Jaromír Neumann napsal v katalogu ke Škrétově výstavě, kterou uspořádala roku 1974 Národní galerie, že se Škréta mladší narodil dne 19. srpna 1646. V následující Neumannově knize *Škrétové* z roku 2000 již přesné datum nenalezneme s poukazem, že není známo.³⁷ Matriky narozených farnosti sv. Havla začínají rokem 1652 a podávají svědectví až o sourozencích Škréty mladšího.³⁸

Celá historie narození Karla Škréty mladšího však začíná až dnem jeho úmrtí. Tehdy totiž zaznamenal farář kostela sv. Havla v Praze do úmrtní matriky: *Die 3 Januari 1691 Gen[erosus] D[ominus] Carolus Screta Pictor 45 annos sep[ultus] in crypta apud altare B[eatae] M[ariae] V[irginis] Neapol[itanae]*.³⁹ Historikům umění už nedalo tolik práce vypočítat si, ve kterém roce že se tedy Škréta mladší narodil. Odtud tedy rok 1646.

A proč je zapotřebí se o tom vůbec zmiňovat? Karel Škréta mladší totiž dosáhl roku 1674 věku dvaceti čtyř let, a o rok později mu bylo překvapivě hned dvacet pět let. Přece tu tedy něco nehraje. Tyto dvě informace podávají již zmíněné *stati delle anime* z římské farnosti Sant'Andrea delle Fratte, a to v podobě „*Monsu Carlo Screta Boemo anni 24*“, respektive 25.⁴⁰ Škréta se tedy musel narodit až roku 1650.

Farář ze Sant'Andrea delle Fratte vedl své záznamy s velkou pečlivostí. Vždy v době Velikonoc vzal nový sešit, obešel jednotlivé ulice a domy svých farníků a poznačil jejich jména, národnost a věk včetně dětí. Bylo by zvláštní, že by hned dvakrát zaznamenal jiný věk Karla Škréty než onen pravdivý a že by tato čísla na sebe takto navazovala. Spíše se lze domnívat, že farář od sv. Havla v Praze uvedl Škrétův věk pouze přibližně. Odtud tedy rok 1650, který na tomto místě navrhuji jako rok narození Karla Škréty mladšího.

---

³⁶ Ze základní literatury například: Pazaurek (pozn. 26), s. 42, pozn. 1. – Bergner – Herain, (pozn. 26), s. 10. – Maximilian Steif, heslo Skreta, Karel, in: Ulrich Thieme – Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, 31. díl, Leipzig 1937, s. 125–126. – Prokop Toman, heslo Škréta Karel mladší, in: Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, II, Praha 1950, s. 545. – Neumann, *Karel Škréta* (pozn. 5), s. 47. – Michal Šroněk, Barokní malířství 17. století v Čechách, in: *Dějiny českého výtvarného umění* II/1, Praha 1989, s. 324–356. – Neumann, *Škrétové* (pozn. 5), s. 130.

³⁷ Ibidem. Vzhledem k absenci odkazů na prameny nebylo možné zjistit, jak autor došel k přesnému datu. Podle předmluvy vděčí za mnoho archivních zjištění Bohuslavu Matoušovi.

³⁸ Srov. Pazaurek (pozn. 26), s. 42, pozn. 1.

³⁹ Cit. Pazaurek (pozn. 26), s. 42, pozn. 1.

⁴⁰ Roma, Archivio Storico (pozn. 35).